

TARTALOM:

Úrbéri rendezés Dunakeszin 1

LŐRINCZ Róbert
Az alagi turf áldozatai – Az első
három halálos versenybaleset .....2LÁSZLÓ Barbara
Templombúcsú Dunakeszin .....4CSOMA Attila – LŐRINCZ Róbert
Az alagi öreg temető II. rész .....6SZŐKE Kálmánné
Dunakeszi lakodalmas I. rész .....8LÉVAI Tibor
Az alagi versenypályák rövid
története II. rész .....10CSOMA Attila
Keresztek Dunakeszi–Alagon 11

SZÁMUNK SZERZŐI:

CSOMA Attila – könyvtáros

LÁSZLÓ Barbara – egyetemi hall-
gató

LÉVAI Tibor – helytörténeti kutató

LŐRINCZ Róbert – könyvtáros

SZŐKE Kálmánné – ny. tanár,
igazgatóDUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Felelős szerkesztő:

Csonka Attila és Lőrincz Róbert
Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város

Önkormányzatának Művelődési
és Közkutatási BizottságaA címlapon: Dunakeszi birtoktérkép
az 1800-as évek közepéről, valamint
Sina Simon portréja.

LŐRINCZ RÓBERT

Az alagi turf áldozatai

Az első három halálos versenybaleset

Lóversenyzés... mennyi öröm, izgalom és dicsőség, de ugyanakkor mennyi csalódás, fájdalom és tragédia is fűződik ehhez a gyönyörű sporthoz! A versenyek történetét végigkísérő halálos bukások talán a legfelkavaróbbak, hisz számtalan fiatalember reményekkel teli élete, karrierje foszlott semmivé néhány pillanat alatt a zöld gyepen, egy-egy szerencsétlen baleset következtében. Szinte minden versenytér megkövetelte a maga áldozatait, nem volt kivétel ezalól az 1891-ben létesített alagi pálya sem, melyen kezdetben főleg nemesek és katonatisztek számára kiírt úrlovas versenyeket rendeztek. A most bemutatásra kerülő végzetes balesetet szenvedett három ifjú is az ő körükből került ki.

Baworowsky József gróf

Az első tragédia 1899. április 29-én történt, egy tavaszi meeting első napján. A kezdő futamban a Cserháti hendikep 2000 méteres távjának leküzdésére készülődtek a versenyzők, köztük egy lengyel főúr, Baworowsky József. A fiatal gróf, mint a legtöbb lengyel mágnás, már kora ifjúságától a lótenyésztés és a lovassport felé fordult. Magyarországra áttelepülve Rákospalotán talált otthonra, és évi 20 ezer forintot fordított passziójára, az úrlovas versenyzésre. A végzetes alagi napig 102 futamon indult, melyeken 17-szer diadalmaskodott.

Utolsó lovaglása előtt, a felüléshez készülődve azonban balsejtelem szállta meg: *Egyáltalában nem kellemes nekem, hogy ön engem ma lovagolni kényszerít* – szolt oda trénerének, lábával már félig a kengyelben állva. *De méltóságos uram* – felelte az idomár – *Conquette debreceni győzelme után méltóságodnak csak ülni kell a lován, s a versenyt el sem veszítheti ebben a társaságban.*

A hat éves Conquette, bár a futam messze legöregebb lovának számított, tényleg nagy formát mutatott, méltán lehetett bízni a sikerében. A verseny első felében Baworowsky azonban csak az utolsók között galoppozott és miután a mezőny a pálya rövid oldalára bekanyarodott, megeresztette a száját, hogy a vezetőket utolérje. A rövid oldal közepetáján Conquette valamiben megbotlott, mire lovasa hatalmas ívben kirepült a nyeregből és fejfelé a pálya közepére zuhant, majd testén még a lova is átesett. Szemere Kálmánnak és Krause Károly főhadnagynak, kik nem messze jöttek utána, alig volt idejük, hogy kikerülhessék szerencsétlen társukat, aki mozdulatlanul, holtan feküdt az alagi gyepen.

Az újpesti, rákospalotai, valamint a fővárosi előkelő társadalom mély részvételt érzett a tragikus véget ért gróf iránt. Hetvenkét éves apját, Baworowsky Vojcicot (kinek Alagon is futottak lovai, és aki csak két nappal a baleset előtt tért vissza a lengyelországi Kotovba fia látogatásáról) azonnal, táviratban értesítették a szerencsétlenségről.

Baworowsky holttestét május 3-án szentelték be rákospalotai villájában. A ház fekete gyászleppellel bevont, délszaki növényekkel díszített előcsarnokában állították fel a ravatalt. Száznál több viaszgyertya lángja világította meg halványan a koszorúkkal övezett sárga rézkoporsó üvegfedelét. Az elhunyt arca alig változott, csak a homlok jobb oldalán az orrcsont felett és a jobb szem alatti véraláfutások sejtették a halál okát. A beszentelést halotti mise előzte meg, melyen a családot az elhunyt testvérei, gróf Baworowsky Mihály és gróf Pininszky Viktorné képviselték. Jelen volt még az Úrlovas Szövetkezet számos tagja, Rohonczy Gedeon országgyűlési képviselővel az élen, valamint a főúri társaságból is sokan. A beszentelés után a Magyar Királyi Operaház férfikara gyászdalt énekelt, majd az elhunyt bátyja mondott köszönetet az Úrlovas Szövetkezetnek és különösen Rohonczy Gedeonnak, kik segítségére voltak a temetés rendezésében. Délután a holttestet a Keleti pályaudvarra szállították, és este indították utolsó útjára Galíciába, a kotovi családi sírbolt felé, ahol május 5-én helyezték örök nyugalomra az alagi lóversenytér első halottját.

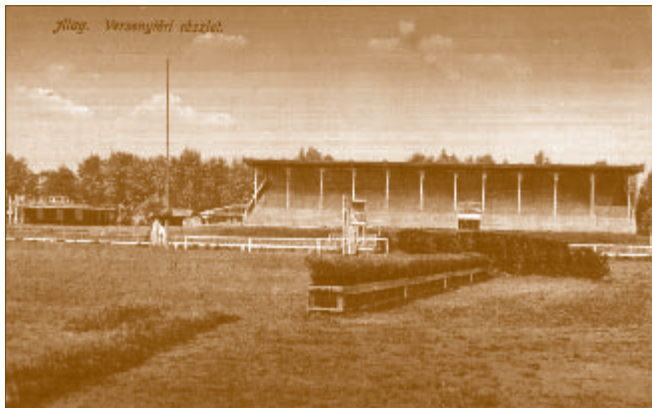
Lovag Benischko Ottó főhadnagy

Öt évvel később, 1904. április 7-én, az alagi versenyre robogó különvonaton Magyar László, a Lovaregylet vezértitkára hevesen magyarázott a vele szemben ülő fiatalembernek. Arra kérte, hogy az utolsó akadálynál, melynél múltkori lovaglásánál elbukott, „szedje össze a lovát”, ne megeresztett kantárral ugrasson, mert egyszer ott még szerencsétlenség történik. Az ifjú úrlovas, Benischko Ottó ígéretet tett, hogy megfogadja az intelmet. Kint a pályán azonban sokasodtak a baljós előjelek az ígértes tehetségű lovas körül. A második futam startjánál lova megmakacsolta magát, s hirtelen visszafordulva

kimaradt a versenyből. A bosszús katonatiszt így a következő futamtól várta a csorba kiküszöbölését, annál is inkább, hisz ott saját lovát, Ucalegont ülhetette meg. A verseny előtti mázsálásnál azonban a ló nem érkezett meg időben. A versenytitkár öt perc haladékot adott a kétségbeesett Benischkónak, s mikor az indulás már meghiúsulni látszott, az inas lélekszakadva hozta a fekete mént, hogy gazdája rövidesen megkezdje rajta utolsó lovaglását.

A 4000 méteres Katonatiszti akadályverseny végéhez közeledve, az addig a középmezőnyben galoppozó Ucalegon fokozatosan kezdte beérni a vezető bolyt, s ostor alatt hajtván már elsőként ugrotta át az utolsó sövényt. Vajon megfordult-e ekkor Benischko Ottó fejében a vonaton elhangzott intelem? Sohasem tudjuk meg. Ha igen, akkor a győzelem lehetősége felülírta a korábbi fogadalmat, hisz a fiatalember megeresztett kantárral ugratott. Ucalegon a földet érésakor térdre rogyott, kirepítve nyergéből tulajdonosát. A főhadnagy a ló nyakán keresztül a gyepre vágódott, s a hatalmas mén teljes testével rábukott lovasára. A megrémült több ezer fős közönség lélegzet-visszafojtva figyelte, ahogy az összeroncsolt testű, eszméletlen ifjút a mentők a Vöröskereszt kórházába szállítják. Többet már nem is tért magához, két nap múlva belehalt sérüléseibe.

A Farkasréti temetőben, katonai pompával lezajlott végző búcsúztatáson, a rokonokon kívül az arisztokrácia számos képviselője is megjelent, élükön Csekonics Gyula gróffal. Természetesen ott volt a magyar lovassport teljes vezérkara, a hadsereg részéről több magas rangú tiszt, valamint az úrlovas társak, köztük Pejacsevich Albert gróf és Krause Károly. A hatalmas tömeg meghatottan vett búcsút a nemes szenvedélyének áldozatul esett katonától.

Akadály az alagi nagytribün előtt

Kvassay Károly huszárhadnagy

1907. november 7-én, az alagi novemberi meeting harmadik, utolsó napján, szeles, esős idő fogadta az 5000 méteres Hadseregi akadályverseny mezőnyét. A lovasok között ott készülődött egy mindössze 19 éves fiatalember, Kvassay Károly is, aki gróf Merveldt százados lovának, a négy éves Gosse-nek nyergébe szállt.

A hadnagyot a futam előtt figyelmeztették, hogy ne üljön fel Gosse hátára, vagy ha mindenáron lovagolni akar, legalább tegye azt szabad kantárszárral, hisz a ló már az előző napon sem ugrott jól. Kvassay azonban nem hallgatott az intelmekre, bravúros lovas létére bízott magában, és lovát megsarkantyúzva vágatott ki a gyepre. A ló már a tribünugrásnál erős hibát vétett, ezután a kőfalnál felbukott, nyakát törte,

és lovasát teljesen maga alá temette. A fiatalember agyalapi repedést és csigolyatörést szenvedett. A mentőkocsin kisiető pályaorvosok, Balassa és Cseresnyés doktor, már csak a halál beálltát tudták megállapítani.

Kvassay Károly Kvassay Istvánnak¹, a konstantinápolyi konzuli bíróság elnökének volt a fia. Gimnáziumi tanulmányait a budai Ferencz József tanintézetben végezte. Önkéntesi éve után hadnagyi rangot kapott, majd a 9. számú közös huszárezredhez került Győrszabadhegyre. A baleset idején Szombathelyen vett részt egy tiszt lovas tanfolyamon.

Kvassay Károly (1888-1907)

Az ifjú huszárhadnagy holttestét november 9-én szombaton délelőtt 10 órakor ravatalozták fel az alagi versenyteri szálló, a Pavilon előtti parkban. A gyászszertartáson a családtagok között ott volt az elhunyt apja, valamint bátyja, ifj. Kvassay István, nővére, Kvassay Vilma és sógora, Rubido-Zichy Emil huszárszázados. Az Úrlovasok Szövetkezetét Inkey Antal elnök, Inkey József báró és Magyar Elek titkár, a Magyar Lovaregyletet ifj. Benson Vilmos és Molnár Gyula pályafelügyelők képviselték. Megjelentek a Ferencz József intézet tanárai és növendékei, a 9. huszárezred pedig tiszt kiállítással képviseltette magát. A Pavilont körülölelő tömeg élén feltűnt Pejacsevich Albert és Teleki Gyula gróf is. A szertartást Gersán János dunakeszi káplán végezte. A beszterlés után a koporsót a Veszprém megyei Kéttornyúlakra szállították, ahol másnap délelőtt helyezték el a családi sírboltban.

Az alagi versenypálya későbbi áldozatairól nincsenek információink. A most bemutatott három tragikus sorsú fiatalember azonban mindenképpen megérdemli, hogy emléküket a múlt homályából kiemeljük, és e lapokon megőrizzük, hisz haláluk örökre Alaghoz kapcsolja őket.

Felhasznált források:

A Társadalmi Lapok 1899., a Sportélet 1899., 1904. és 1907., valamint a Vadász- és versenylap 1904. és 1907. ide vonatkozó számai.

¹ A neves vízmérnök Kvassay Jenő testvére, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter rokona.